

20 DE JUNY
DIA MUNDIAL DEL
REFUGIAT

REFUGIATS

GUIA DE LECTURA

BIBLIOTECA MUNICIPAL
JOSEP M. LLOMPART

2022

El Dia Mundial del Refugiat és designat per les Nacions Unides per a distingir les persones refugiades i desplaçades de tot el món. Es commemora el 20 de juny de cada any amb l'objectiu d'elogiar la força i el coratge de les persones que s'han vist obligades a abandonar casa seva per a escapar de conflictes o persecucions.

Amb motiu d'aquesta commemoració hem elaborat una guia bibliogràfica i de recursos en línia a la Biblioteca Josep M. Llompart sobre el tema.

Refugiats arribant a Europa. Foto: AP / Santi Palacios

Cal recordar que els perillosos moviments irregulars de refugiats i migrants a través del desert del Sàhara cap als països del nord d'Àfrica, així com a través de les rutes marítimes cap a Itàlia, Malta i Espanya, es continuen cobrant vides humanes dels qui fugen de la violència, la persecució i les violacions dels drets humans.

L'any 2020 uns 1.550 refugiats i immigrants havien mort o desaparegut durant desplaçaments irregulars a la mar des de l'oest i el nord d'Àfrica a Itàlia, Malta i Espanya. Algunes d'aquestes pèrdues es varen produir quan la gent va intentar travessar la mar des de Líbia, sovint en bots inflables superpoblats; altres persones de l'Àfrica occidental s'ofegaren intentant travessar la mar des de Tunísia. També va augmentar el nombre de persones que varen intentar arribar a les illes Canàries des de l'oest i el nord d'Àfrica. A més, moltes altres varen morir al llarg de les rutes terrestres pel desert, a centres de detenció o en captivitat en mans de contrabandistes o traficants.

La gran majoria dels refugiats del món, gairebé 9 de cada 10 (86%), estan acollits a països veïns a les zones de crisi i a països amb recursos mitjans o baixos. Per setè any consecutiu Turquia acull la major població de refugiats del món (3,7 milions), seguida de Colòmbia (1,7 milions, que inclouen veneçolans desplaçats), el Pakistan (1,4 milions), Uganda (1,4 milions) i Alemanya (1,2 milions).

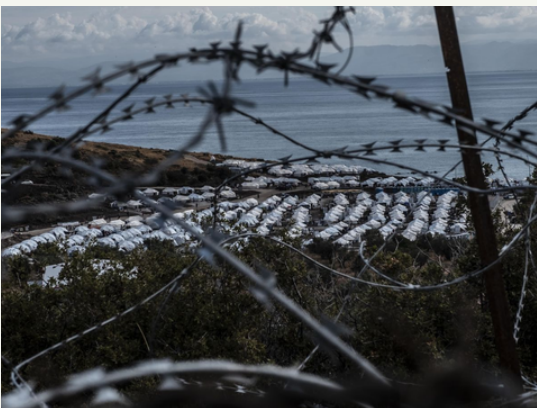

En 2016, el Comité Internacional de la Creu Roja (CICR) va repartir aliments entre 1.750 desplaçats i famílies de residents en Mushangi (RDC). Foto: CICR / Julie Schnieder

Per la seva banda, els països menys desenvolupats proporcionen asil al 27% del total. A més, la major part de les peticions d'asil es varen registrar als Estats Units, Alemanya i Espanya. Al nostre país, concretament, la major part procedien de veneçolans i colombians.

A causa de les guerres que van assolir el Pròxim Orient, molts immigrants van intentar arribar a Europa, principalment sirians, en el que es va anomenar la "**crisi dels refugiats**". Com que Lesbos es trobava prop de la costa de Turquia, molts d'aquests refugiats van intentar entrar a la Unió Europea a través d'aquesta illa. Les dificultats de la travessia van provocar la mort de molts i es va difondre arreu del món a través dels mitjans de comunicació. Com a conseqüència d'aquestes imatges, l'empresa catalana de socorrisme, Pro-Activa Serveis Aquàtics, va desplaçar alguns dels seus membres a l'illa per ajudar en les tasques d'assistència i rescat d'aquests emigrants. Així, l'octubre de 2015 es va fundar l'ONG Proactiva Open Arms, amb l'objectiu de salvar vides humanes al mar i ajudar els refugiats que arribaven per mar a Lesbos.

Una altra causa que va provocar l'increment de població desplaçada va ser l'operació militar que va iniciar el 24 de febrer d'enguany el president rus Vladimir Putin a Ucraïna. ACNUR estima en 6 milions els refugiats que han fugit d'Ucraïna des de la invasió. A més, 2,1 milions d'ucraïnesos han entrat a Espanya fins al 9 de maig.

Camp de refugiats de Lesbos. Foto: Ara.cat

Rescat de l'Open Arms. Foto: Lessio Paduano

BIBLIOGRAFIA - ADULTS

CONEXIEMENTS

-Bauman, Zygmunt. *Desconeguts a la porta de casa*. Barcelona: Arcàdia, 2016.

-Cazón, Patricia. *Lágrimas de arena: la historia de Aicha Embarek*. Barcelona: Círculo de lectores, 2004.

-Costa Tur, Marc. *Els camps de l'oblit, els camps dels refugiats palestins al Líban*. Palma (Mallorca): Direcció General de Cooperació. Conselleria de Presidència i Esports. Govern de les Illes Balears, 2003.

-Kingsley, Patrick. *La nueva odisea: la historia de la crisis europea de refugiados*. Barcelona: Deusto, 2016.

-*Marea humana* (human flow) [DVD]. Ai, Weiwei (dir). Barcelona: A contracorriente, 2018.

-Montellà Carlos, Assumpta. *La maternitat d'Elna, bressol dels exiliats*. Badalona(Barcelona): Ara Llibres, 2009.

-Naïr, Sami. *Refugiados: frente a la catástrofe humanitaria, una solución real*. Barcelona: Crítica, 2016.

-Salgado, Sebastiao. *Retratos de los niños del éxodo*. Madrid: Fundación Retevisión, 2000.

-Umutesi, Marie Béatrice. *Fugir o morir al Zaire: la vivència d'una refugiada ruandesa*. Lleida: Pagès editors, 2002.

BIBLIOGRAFIA - ADULTS

FICCIÓ

- Díaz, Junot. *La maravillosa vida breve de Óscar Wao*. Barcelona: Mondadori, 2008.
- Erpenbeck, Jenny. *Yo voy, tu vas, él va*. Barcelona: Anagrama, 2018.
- Glidden, Sarah. *Oscuridades programadas: crónicas desde Turquía, Síria e Iraq*. Barcelona: Salamandra, 2017.
- Günday, Hakan. *Daha!*. Barcelona: Edicions del Periscopi, 2017.
- Jelinek, Elfriede. *Els desemparats: un drama sobre els refugiats*. Manresa: Tigre de Paper, 2017.
- Khoury, Elias. *La cueva del sol*. Madrid: Alfaguara, 2009.
- Nguyen, Viet Thanh. *El simpatitzant*. Barcelona: Empúries, 2017
- Pajares, Miguel. *Agua de venganza*. Barcelona: Alrevés, 2016.
- Puig, Valentí. *Barcelona 2101*. Barcelona: Proa, 2018.
- Simonet Pons, Biel. *Egeu endins*. Palma de Mallorca: Illa Edicions, 2019.
- Thúy, Kim. *Ru*. Madrid: Alfaguara, 2010.
- Umar, Ousman. *Viatge al país dels blancs*. Barcelona: Rosa dels Vents, 2019.
- Vázquez-Figueroa, Alberto. *La barbarie*. Barcelona: Ediciones B, 2016.
- Zizek, Slavoj. *La nueva lucha de clases: los refugiados y el terror*. Barcelona : Anagrama, 2016.

BIBLIOGRAFIA - INFANTIL I JUVENIL CONEIXEMENTS

-Gravel, Elise. *¿Qué es un refugiado?*. Madrid: Anaya, 2020.

-McCarney, Rosemary A. *On viuré?*. Barcelona: Joventut, 2017.

BIBLIOGRAFIA - INFANTIL I JUVENIL FICCIÓ

-Arias, Patricia de. *El Camí de Marwan*. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa, 2017.

-Colfer, Eoin. *Ilegal*. Madrid: Alianza, 2017.

-Ellis, Deborah. *El pa de la guerra*. Barcelona: Baula, 2005.

-Ídem. *El viatge de la Parvana*. Barcelona: Baula, 2004.

-Francotte, Pascale. *Lluny del meu país*. Barcelona: La Galera, 2008.

-Hernández Chambers, Daniel. *Un largo viaje*. Pontevedra: Kalandraka, 2018.

BIBLIOGRAFIA - INFANTIL I JUVENIL FICCIÓ

- Jamieson, Victoria. *Cuando brillan las estrellas: una historia inolvidable*. Madrid: Maeva Young, 2021.
- Jamieson, Victoria. *El viaje*. Madrid: Impedimenta, 2016.
- Ídem. *El viatge*. Madrid: Impedimenta, 2016.
- Lorman, Josep. *L'aventura de Saïd*. Barcelona: Cruïlla, 2001
- Julià Dinarès, Tessa. *Refugiada: la odisea de una familia*. Barcelona: La Galera, 2017
- Naylor-Ballesteros, Chris. *La maleta*. Barcelona: La Galera, 2019.
- Páez, Enrique. *Abdel*. Madrid: S.M. 1994.
- Reinhardt, Dirk. *Train kids*. Lleida: Pagès, 2016.
- Rodríguez, Mónica. *Alma y la isla*. Madrid : Anaya, 2016.
- Txarango. *Obriu les portes*. València: Sembra, 2017.
- Sierra i Fabra, Jordi. *La pell de la memòria*. Barcelona: Baula, 2003.

W E B G R A F I A

-ACCEM [en línia]. Accem, [consulta: 19 de juny de 2021]. Disponible a: <<https://www.accem.es/>>.

ACCEM és una ONG especialitzada en el treball vinculat al dret d'asil i la protecció internacional, que treballa per millorar la qualitat de vida de les persones refugiades, migrants i els col·lectius més vulnerables.

-ACNUR [en línia]: Oficina del Alto Comisionado de las Naciones Unidas para el refugiado . UNHCR, 2001-2022, [consulta: 7 de juny de 2021]. Disponible a: <<https://www.acnur.org/el-acnur.html>>.

El Comitè de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (ACNUR) té com a missió protegir als refugiats a qualsevol part del món i per fer-ho envien avions i coordinen camions i vehicles amb ajuda, cobreixen les necessitats bàsiques de nutrició i atenció sanitària, i ofereixen assistència legal.

-AAPSIB [en línia]: Associació d'Amics del Poble Sahrauí de les Illes Balears Fundación CIDOB, 2014, [consulta: 16 de juny de 2022]. Disponible a: <<http://saharaillesbalears.org/nova/?lang=ca>>

L'Associació d'Amics del Poble Sahrauí de les Illes Balears és una organització no governamental. Té com objectius donar a conèixer la situació d'aquest poble a l'opinió pública, denunciar la violació dels drets humans en els territoris ocupats del Sàhara Occidental, proporcionar ajuda humanitària als campaments de refugiats des de Tindouf a Algèria i reivindicar que es compleixi el dret d'autodeterminació com a país lliure i independent.

-Ca-minando fronteras [en línia]. Ca-minando fronteras, 2002-, [consulta: 10 de juny de 2022]. Disponible a: <<https://caminandofronteras.org/>>.

Van néixer l'any 2002 com a col·lectiu de defensa dels drets de les persones i comunitats migrants. Actuen des d'una perspectiva transnacional, transcultural, antiracista i feminista mitjançant la qual denunciem les fronteres com a espais d'impunitat. Lluiten pel restabliment dels drets en aquests no llocs, teixint xarxes amb les persones i comunitats en moviment. Han rebut nombrosos guardons nacionals i internacionals.

-CEAR: Comisión Española de Ayuda al Refugiado [en línia]. [Consulta: 19 de juny de 2022]. Disponible a: <<https://www.cear.es/>>.

La Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat (CEAR), és una ONG espanyola fundada en 1979 amb l'objectiu de defensar els drets de les persones refugiades, apàtrides o migrants que necessiten protecció internacional o es troben en risc d'exclusió social. CEAR ha treballat en la defensa i promoció del dret d'asil a Espanya amb l'objectiu d'avançar en el seu reconeixement i de garantir l'accés a la protecció internacional.

-CIDOB [en línia]: Barcelona Centre for International Affairs. Fundación CIDOB, 2014, [consulta: 16 de juny de 2022] Disponible a: <https://www.cidob.org/ca/linies_de_recerca/linies_tematiques/migracions>.

El CIDOB és un centre de recerca i documentació centrat en els afers internacionals i en els problemes globals del desenvolupament humà. Basant-se en criteris d'excel·lència i rellevància, té com a objectiu l'anàlisi de les qüestions globals que afecten les dinàmiques polítiques, socials i la governança des de l'àmbit internacional al local.

-Cruz Roja Española [en línia]. Cruz Roja Española, 2022, [consulta: 6 de juny de 2022]. Disponible a: <<https://www2.cruzroja.es/>> i <<https://www.cruzroja.es/principal/web/illesbalears>>.

La Creu Roja Espanyola és una institució humanitària, de caràcter voluntari i d'interès públic, que desenvolupa la seva activitat sota la protecció del Govern d'Espanya. Durant els anys 90 la institució va consolidar la intervenció social amb col·lectius vulnerables com persones grans, refugiats, immigrants, afectats de Sida, drogodependents, població reclusa, discapacitats, etc., i va incrementar els programes internacionals de cooperació al desenvolupament, ajuda humanitària i cooperació institucional.

-EPDATA [en línia]: Base de datos y gráficas de la Agencia Europa Press. Europa Press, 2022, [consulta: 6 de juny de 2022]. Disponible a: <<https://www.epdata.es/datos/desplazados-forzosos-mundo-datos-graficos/397>>.

EpData és la plataforma creada per Europa Press per a facilitar l'ús de dades públiques per part dels periodistes, amb l'objectiu tant d'enriquir les notícies amb gràfics i anàlisis de context com de contrastar les xifres ofertes per les diverses fonts.

-Federació SOS Racisme [en línia]. [consulta: 10 de juny de 2022].. Disponible a: <<https://sosracismo.eu/>>.

La Federació d'Associacions SOS RACISME de l'Estat Espanyol té com objectiu lluitar contra les diferents manifestacions del racisme a Espanya. Entre les principals activitats realitzades per les distintes organitzacions estan: l'atenció i assessoria jurídica gratuïta a casos de discriminació racista o xenòfoba, la visibilització dels casos més greus i de les conductes racistes de la societat, i la sensibilització sobre el racisme en instàncies polítiques, educacionals i socials.

-Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació [en línia]. Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació, 2022. [consulta: 16 de juny de 2022]. Disponible a: <<https://fonsmallorqui.org>>.

El Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació és una entitat sense ànim de lucre constituïda el 1993, com un instrument de coordinació i suport a la cooperació descentralitzada de Mallorca, amb la intenció d'aglutinar els esforços que les institucions locals i autonòmiques (Ajuntaments, Consell i Govern) destinen per a la solidaritat de Mallorca amb els països del Sud.

-Global Compact on Refugees [en línia]: Digital Platform . UNHCR, 2022. [consulta: 6 de juny de 2022]. Disponible a: <<https://globalcompactrefugees.org/>>.

El Pacte Mundial sobre Refugiats és un acord internacional, elaborat sota els auspicis de les Nacions Unides, que proporciona un marc per a millorar la resposta mundial a les necessitats dels refugiats. Els governs fan promeses sota el pacte en la reunió ordinària del Fòrum Mundial sobre els Refugiats.

-IndexMundi: Comisión Española de Ayuda al Refugiado [en línia]. [consulta: 29 de juny de 2021]. Disponible a: <<https://www.indexmundi.com/map/?v=27&l=es>>.

IndexMundi és un portal que recopila dades i estadístiques de diverses fonts i les converteix en elements visuals fàcils d'usar. Conté més de 1200 indicadors de tot el món compilats pel Banc Mundial. Es poden fer cerques per països, temes o indicadors populars, com per exemple "taxa de migració neta".

-Mujeres refugiadas [en línia]. Accem, [consulta: 19 juny 2021]. Disponible a: <<https://mujeresrefugiadas.accem.es/>>.

És una web que ofereix informació sobre les diferents formes de violència i persecució que sofreixen les dones al món com matrimoni forçat, mutilació genital, discriminació greu i falta de llibertat, violència física i sexual, crims d'honor, tràfic de persones, persecució de la diversitat sexual etc.; abusos que les obliguen a fugir del seu país i demanar asil a Espanya.

-OIM [en línia]: Organización Internacional para las migraciones . Organización Internacional para las migraciones, 2021, [consulta: 10 de juny de 2021]. Disponible a: <<https://www.iom.int/es>>.

L'OIM forma part del Sistema de les Nacions Unides i és l'organització intergovernamental líder que des de 1951 promou una migració humana i ordenada per a benefici de tots, amb 174 Estats membres i presència en més de 100 països. Dóna suport als migrants a tot el món, i dona assessorament sobre polítiques i pràctiques migratòries. L'Organització treballa en el terreny en situacions d'emergència, facilitant el desenvolupament de persones que es troben en situació de vulnerabilitat.

-Proactiva Open Arms [en línia]. Open Arms, 2022 [consulta: 10 de juny de 2021]. Disponible a: <<https://www.openarms.es/es/>>.

Proactiva Open Arms és una ONG de Badalona que es dedica a salvar vides al mar. El setembre del 2015 es traslladaren a l'illa de Lesbos per ajudar els refugiats que arribaven a les costes gregues. Han rebut diferents premis i reconeixements internacionals.

-Refugees Welcome [en línia]. Europa Press, 2022, [consulta: 17 de juny de 2022]. Disponible a: <<https://refugees-welcome.es/>>.

Refugees Welcome España és una organització sense ànim de lucre fundada per un grup de professionals amb experiència en el camp de la inclusió social amb l'objectiu de proporcionar una habitació on viure a refugiats nou vinguts. L'entitat organitza convivències en llars compartides entre persones locals i migrants per a visibilitzar la situació d'aquells ciutadans que han de fugir del seu país per falta de llibertats.

-Save The Children International [en línia]. [consulta: 17 de juny de 2022] Save The Children International, 2022. Disponible a: <<https://www.savethechildren.net/>>

Save The Children és una ONG fundada l'any 1919, la missió de la qual és la defensa i la promoció dels drets de la infància. Treballa en més de 120 països atenent situacions d'emergència i programes de desenvolupament i ajudant les nenes i nens a aconseguir una infantesa saludable i segura.

-Stop Mare Mortum [en línia]. Stop Mare Mortum, 2019. [consulta: 16 juny 2021]. Disponible a: <<https://stopmaremortum.org/>>.

Stop Mare Mortum és una plataforma ciutadana que té per objectiu fomentar un canvi en les polítiques europees migratòries i d'estrangeria per tal d'aconseguir que es garanteixin i es respectin els drets humans. Treballen per assolir que s'estableixin vies legals i segures d'accés a territori europeu per evitar totes les morts en el camí.

Il·lustració de Gemma Capdevila per al conte *Obriu les portes* de Txarango.

Per a consultar la disponibilitat:

Cabib: Catàleg bibliogràfic de l'Ajuntament de Palma

<https://cabib.uib.es>

eBiblio: Servei de préstec gratuït de llibres

<https://illesbalears.ebiblio.es/home>

La música és el batec dels pobles
I amb nosaltres portem els seus camins

Obriu totes les portes

Benvinguts al cor de la terra

He vist el cel cobert de plom

He vist ciutat desaparèixer com la pols

He vist un mur furiós al mar, plorar la
mare terra

He recollit metralla al cor

Dels que han fugit des de les portes de
l'horror

Que cremi roig el foc d'un vers contra el
foc de la guerra

Pararem el temps

Hem vingut de lluny

De, ventre de l'Orient

Dels camins perduts

Paparem el temps

Canviarem el rumb

Un crit al vent rebel

Benvinguts, Salam Aleikum

Som tot allò que no té nom

Som el demà de la tristesa I de la por

He vist la mort parlar d'amor
He vist els pobles despertar en una cançó
Mira'm als ulls, no estarem sols, un altre
món esclata

Pararem el temps

Hem vingut de lluny

De, ventre de l'Orient

Dels camins perduts

Paparem el temps

Canviarem el rumb

Un crit al vent rebel

Benvinguts, Salam Aleikum

En la tierra hace falta personas que
Construyan más y destruyan menos
Que prometan menos y resuelvan más
Que esperen recibir menos y dar más
Que digan mejor ahora que mañana

Avui s'obriran totes les portes

Tots els camins en un instant

Nua la nit al teu davant

Avui trobaràs un mar en calma

Tots els records dels oblidats

Nua la nit al teu davant

Una cançó de
TXARANGO
il·lustrada per
GEMMA CAPDEVILA

Per a consultar la
disponibilitat:

Cabib: Catàleg

bibliogràfic de

l'Ajuntament de Palma

<https://cabib.uib.es>

eBiblio: Servei de préstec

gratuït de llibres

<https://illesbalears.ebiblio.es/home>